אלו דברים פרק ששי פסחים

ע.

לאו חובה היא. כלומר אינו חייב מן התורה להכיאה דאי ס"ד מוכח היא מן התורה שוב אין לנו לומר שיש חילוק בין שבת לחול דהוי קרבן הקבוע לו זמן ותיתי במרובה ובטומאה אלא ודאי מוכח היא ואינה באה אלא כדי שיאכל הפסח על השבע ואומר ריב"ל דמשמע בירושלמי דהא דפסח נאכל על השבע היינו מדרבנן גזירה משום שבירת עצם שאם לא היתה באה על השבע מתוך שהוא רעב לאכול הבשר שסביב העצמות היה בא לידי שבירתן וקשה לר"י דהשתא משמע דלרבנן דבן תימא דבסמוך הוא חגיגת ארבעה עשר דרבנן ולקמן (דף עא.) משמע שהיא מן התורה דתניא לא ילין מן הבשר וגו' לימד על חגיגת ארבעה עשר שנאכלת לשני ימים ויש לומר דלשמעון בן תימא דמגיה (דף ח.) תנא דקבילא ליה שהיא מדרבנן דקאמר רב אשי הא קמ"ל חגיגת חמשה עשר אין חגיגת ארבעה עשר לא אלמא קסבר חגיגת י"ד לאו דאוריתא והשתא לבן תימא ולתנא דלקמן דאית להו חגיגת ארבעה עשר דאוריתא דמי שבת והשתא אמי שפיר ההיא דריש תמיד נשחט (לעיל נט:) בארבעה עשר שחל להיות בשבת כו'.

והא מדקתני **סיפא חל י"ד להיות בשבת** כו'. וא"ת אמאי לא פריך מי בשבת היכי שרי להטביל כלים הא קיימא לן דלא מזין ולא טובלין ולא פירכא היא דאיכא למימר שונה ומטביל לאחר י"ט וי"ד וי"ג (שחל להיות בשבת) אמליאה קאי: מאי

על השבע. שיהו נהנין באכילתו ותיחשב להן: **ונאכלה לשני ימים.** חגיגת חמשה עשר דנפקא לן במסכת חגיגה (ט.) מומגותם אומו[1]: **יולא בה משום שמחה.** אם עיכבה עד למחר ושמחה יולא בה לאו חובה היא דאי סלקא דעתך חובה היא תיתי בשבת ותיתי במרובה ותיתי בטומאה ובמועט מיהו מ"ט אתיא כדתניא [1]חגיגה הבאה עם הפסח נאכלת תחילה כדי שיהא פסח נאכל על השבע: ונאכלת לשני ימים וכו': מתני' דלא כבן תימא דתניא אומר חגיגה הבאה עם הפסח הרי היא כפסח ואינה נאכלת אלא ליום ולילה וחגיגת חמשה עשר נאכלת לשני ימים ולילה אחד [2]וחגיגת ארבעה עשר יוצא בה משום שמחה ואין יוצא בה משום חגיגה מ"ט דבן תימא כדמתני רב לחייא בריה [3]ולא ילין לבקר זבח חג הפסח זבח חג זה חגיגה הפסח כמשמעו ואמר רחמנא לא ילין איבעיא להו לבן תימא נאכלת צלי או אין נאכלת צלי כי אקשיה רחמנא לפסח ללינה אבל לצלי לא או דילמא לא שנא ת"ש [4]הלילה הזה כולו צלי[5] ואמר רב חסדא זו דברי בן תימא שמע מינה איבעיא להו לבן תימא באה מן הבקר או אינה באה מן הבקר באה מן הנקבות או אינה באה מן הנקבות באה בת שתי שנים או אינה באה בת שתי שנים כי אקשיה רחמנא לפסח למידי דאכילה אבל לבל מילי לא או דילמא לא שנא ת"ש חגיגה הבאה עם הפסח הרי היא כפסח באה מן הצאן ואינה באה מן הבקר באה מן הזכרים ואינה באה מן הנקבות באה בת שנתה ואינה באה בת שתי שנים ואינה נאכלת אלא ליום ולילה ואינה נאכלת אלא צלי ואינה נאכלת אלא למנויו מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא בן תימא שמע מינה כולהו מילתא בעינן ש"מ איבעיא להו לבן תימא יש בה משום שבירת עצם או אין בה משום שבירת העצם אע"ג דכי אקשיה רחמנא לפסח אמר קרא [2]בו בו ולא בחגיגה או דילמא האי בו [6]בכשר ולא בפסול הוא דאתא ת"ש [7]סכין שנמצאת בארבעה עשר שוחט בה מיד [8]בשלשה עשר שונה ומטביל קופיץ בין בזה ובין בזה שונה ומטביל מני אילימא רבנן מאי שנא סכין דמטביל דחזיא לפסח קופיץ נמי הא חזי לחגיגה אלא לאו דבן תימא היא ושמע מינה יש בה משום שבירת העצם לא לעולם רבנן וכגון שבא בשבת והא מדקתני סיפא [9]חל ארבעה עשר להיות בשבת שוחט בה מיד ובחמשה עשר שוחט בה מיד [10]נמצאת קופיץ קשורה לסכין הרי היא כסכין מכלל דרישא לאו בשבת עסקינן ואלא שבא במרובה

לאו חובה היא דאי סלקא דעתך חובה היא תיתי בשבת ותיתי במרובה ותיתי בטומאה ובמועט מיהו מ"ט אתיא כדתניא [1]חגיגה הבאה עם הפסח נאכלת תחילה כדי שיהא פסח נאכל על השבע: ונאכלת לשני ימים וכו': מתני' דלא כבן תימא דתניא אומר חגיגה הבאה עם הפסח הרי היא כפסח ואינה נאכלת אלא ליום ולילה וחגיגת חמשה עשר נאכלת לשני ימים ולילה אחד [2]וחגיגת ארבעה עשר יוצא בה משום שמחה ואין יוצא בה משום חגיגה מ"ט דבן תימא כדמתני רב לחייא בריה [3]ולא ילין לבקר זבח חג הפסח זבח חג זה חגיגה הפסח כמשמעו ואמר רחמנא לא ילין איבעיא להו לבן תימא נאכלת צלי או אין נאכלת צלי כי אקשיה רחמנא לפסח ללינה אבל לצלי לא או דילמא לא שנא ת"ש [4]הלילה הזה כולו צלי[5] ואמר רב חסדא זו דברי בן תימא שמע מינה איבעיא להו לבן תימא באה מן הבקר או אינה באה מן הבקר באה מן הנקבות או אינה באה מן הנקבות באה בת שתי שנים או אינה באה בת שתי שנים כי אקשיה רחמנא לפסח למידי דאכילה אבל לבל מילי לא או דילמא לא שנא ת"ש חגיגה הבאה עם הפסח הרי היא כפסח באה מן הצאן ואינה באה מן הבקר באה מן הזכרים ואינה באה מן הנקבות באה בת שנתה ואינה באה בת שתי שנים ואינה נאכלת אלא ליום ולילה ואינה נאכלת אלא צלי ואינה נאכלת אלא למנויו מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא בן תימא שמע מינה כולהו מילתא בעינן ש"מ איבעיא להו לבן תימא יש בה משום שבירת עצם או אין בה משום שבירת העצם אע"ג דכי אקשיה רחמנא לפסח אמר קרא [2]בו בו ולא בחגיגה או דילמא האי בו [6]בכשר ולא בפסול הוא דאתא ת"ש [7]סכין שנמצאת בארבעה עשר שוחט בה מיד [8]בשלשה עשר שונה ומטביל קופיץ בין בזה ובין בזה שונה ומטביל מני אילימא רבנן מאי שנא סכין דמטביל דחזיא לפסח קופיץ נמי הא חזי לחגיגה אלא לאו דבן תימא היא ושמע מינה יש בה משום שבירת העצם לא לעולם רבנן וכגון שבא בשבת והא מדקתני סיפא [9]חל ארבעה עשר להיות בשבת שוחט בה מיד ובחמשה עשר שוחט בה מיד [10]נמצאת קופיץ קשורה לסכין הרי היא כסכין מכלל דרישא לאו בשבת עסקינן ואלא שבא במרובה

מי שנא סכין דמטביל. לה בעליה מאתמול ומוקמינן לה השתא בחזקת טהרה למולאה משום דחזיא ליה לבעליה בארבעה עשר לפסח לשחוט הילכך אטבלה מאתמול דניחוי ליה הערב שמש והא לא מייתין שמא אבדה לו זה ימים רבים דולאי היום נפלה ממנו דמתוך שבשעת הרגל העם רב אין שוהה שם במקום נפילתה אלא ממלא: **חזי לחגיגה.** לשבירת עצמות ואטבלה מאתמול ואמאי המולאה בארבעה עשר שונה ומטביל: **שבת.** ערב הפסח בשבת דאין חגיגה בתה עמו הלכך לא צריכה לבעליה בארבעה עשר: **חל ארבעה עשר להיות בשבת שוחט.** בקופיץ זה מיד ואין צריך להטביל דאע"ג דשמא בעליה היה להן סכין לשחוט ולא היתה קופיץ זו להן אלא לשבירת עצמות והיוה אין שבירת העצם בשבת אפילו הכי כיון דצריכה להן ביום טוב אחר שבת ככר הטבילה מערב שבת דהא בשבת לא מצו לאטבולה כדאמרינן במסכת בילה (דף ח:) חל יום טוב להיות אחר שבת מטבילין את הכל מלפני השבת: **ובחמשה עשר.** אם מלאה ביום טוב עצמו: **שוחט בה.** שלמיס מיד דולאי הטבילה בעליה מאתמול: **הרי היא כסכין.** ואפילו נמלאת בארבעה עשר שחל להיות בחול שוחט בה מיד דולאי הוטבלה עם הסכין בשלשה עשר המולי וקשורה עמו: **מכלל דרישא.** דקתני בין בזה בין בזה שונה ומטביל: **לאו בשבת עסקינן.** דאם לא כן קשיא ריש אמיפא ואפילו הכי קאמר דאין בו שבירת עצמות אלמא אסור לשבור עצמות בחגיגה בארבעה עשר: במרובה

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ה ה"ג], ב) [לקמן עא.], ג) לקמן דף קנח., ד) [ע' תוס' שם ד"ה טולו], ה) [לקמן פב. פד. לו.], ו) [כלים פ"ח מ"ב. [ע' תוס' זבחים נח: כד"ה עטל יום], ז) [ויקרא כג], ח) [ולא נח כן ויכן במשנה דמנחות פכ.], ט) [דברים טז], י) [רש"ל מוסק: הני מילי מחוטות דעלמא], כ) [ולא נח יד], ל) [דברים טז], מ) [שם], נ) [לקמן עא.], ס) [ע' רש"ל], ע) [ביצה יח:], פ) רש"ל מ"ז.

תורה אור השלם

1. לא תשחט על חמץ דם ובחי ולא ילין לבקר זבח חג הפסח:

שמות לד כה

2. בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה ועצם לא תשברו בו: שמות יב מו

רבינו חננאל

אמאי בחול באה בממועט ואינה באה במרובה, פי' ממועט כגון שנמנו על זה הפסח בני אדם הרבה ואינו מגיע לוכל [לאכול] ממנו אלא מעט. ופרקינן לכך מביא עמו חגיגה כדתנינן חגיגה הבאה עם הפסח נאכלת תחילה לפסח כדי שיהא נאכל פסח על השבע. ונאכלת לבי' ימים. מתני' דלא כבן תימא דתניא בן תימא אומר חגיגה הבאה ב"י עם הפסח הרי היא כפסח ואינה נאכלת אלא ליום ולילה. מאי טעמא דבן תימא, דכתיב ולא ילין לבקר זבח חג הפסח, חג זו חגיגה הפסח כמשמעו. בתרויהו בפסח ובחגיגה אמר רחמנא לא ילין לבקר. ואסיקנא לבן תימא חגיגת י"ד הבאה עם הפסח הרי היא כפסח לכל דבר, באה מן הצאן ולא מן הבקר מן הזכר ולא מן הנקיבות בן שנה ולא בן ב' שנים ואינה נאכלת אלא למנייה ואינה נאכל אלא צלי ואינה נאכלת אלא ליום ולילי, יום י"ד וליל ט"ו. ואיבעיא (להלן) [להן], לבן תימא דאקיש חגיגת י"ד לפסח אסור בשבירת עצם כפסח דכתיב ועצם לא תשברו בו, או לא. ופשטי לה מהא דתנן בסוף שקלים סכין שנמצא בי"ד בניסן שוחט בה מיד בי"ג בניסן ושונה ומטביל כו'. פי', כל טומאת מת טעונה הזאה שלישי ושביעי ואם מצא כלי ואינו יודע אם טמא הוא או לאו שונה ומטביל, היה מזה ושונה עליו בו ביום ומטבילו ונטהר. ומצינו בענין הזה משנה כלי

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פ"מ מהל' ק"פ הלכה ג:
כו ב מיי' פ"ב מהל' חגיגה הלכה י:
כז ג מיי' פי"ג מהל' מאכלות אסורות הל' ה:
כח ד שם הלכה ו:
כט ה שם הלכה ה:
ל ו שם הלכה ז:

רבינו חננאל (המשך)

מתכות מטמאין ומיטהרין דברי ר' אליעזר ר' יהושע אומר אין מיטהרין אלא שלימין, כיצד היזה עליהן נישבורו בו ביום התיכן חזר והזה עליהן שנייה בו ביום הרי טהורין דברי ר' אליעזר, ר' יהושע [אומר] אין הזייה פחות משלישי ושביעי. הילכך זו הסכין שנמצא בי"ד בניסן שוחט בה המוצאה מיד שודאי טהורה היא ולא הוציאוה בעלים אלא לשחוט בה שכל היום שוחטין. מצא אותה בי"ג בניסן יחכן שהייתה טמיאה והיום יום שביעי שלה. והוציאה בעליה להזות עליה ולטהרה היום כדי שיעריב השמש וחהא טהורה לשחט בה למחר. בי"ד הרי היא טהורה. קופיץ שהוא כעין קרדום והוא עשוי לקצב לשבר בו עצמות של צאן ושל בקר, המוצאו בין ביום י"ג בין ביום י"ד שונה ומטביל כמו שאמרנו, ומתר ביום ט"ו הוא טהור. ודייקי מדוקיא דמתני' דקתני בקופיץ ביום ארבעה עשר שונה ומטביל, שאין בארבעה עשר צורך לקופיץ ולא היו בעליו מוליכין אותו אלא לטהרו היום להשתמש בו למחר. ומאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא שחגיגת ארבעה עשר כפסח הוא בן תימא, וש"מ כי לבן תימא אסור לשבר בו עצם לפיכך אין צורך ביום ארבעה עשר לקופיץ, דאי רבנן כיון דאמרי חגיגת ארבעה עשר אינה כפסח ומותר לשבר בה עצמות אמאי לא נימא דהאי קופיץ ביום ארבעה עשר טהור לגמרי הוא ולשבור בה עצמות החגיגה הוציאו בעליו. אלא ש"מ משנה זו אינה לרבנן אלא לבן תימא וש"מ יש לו לבן תימא שחגיגת י"ד אסור לשבר בה עצם. ודחינן לא לעולם מתני' רבנן היא וכגון שחל י"ד להיות בשבת שאין שם חגיגה כלל. ודחי להא סברא מסיפא דקתני חל י"ד להיות בשבת שוחט בה מיד מכלל דרישא לאו שבת הוא אלא בחול עסקינן.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com